

Ett kvalitativt Arbetsmiljö- och Säkerhetsarbete – skillnaden mellan medgång och motgång

Glenn Marklund, Brandingenjör (Bi10) & Civilingenjör i Riskhantering (Rh13)

Kvaliteten på en organisations riskhanteringsarbete kan vara helt avgörande för dess fortsatta existens, varför det är extremt viktigt att jobba med denna typ av utmaningar parallellt med kärnverksamheten.

Studier visar att 30 % av de företag som varit med om en storbrand går i konkurs inom ett år och 70 % inom fem år. Den konkurrensutsatta och komplexa samhällsutveckling som pågår för fullt gör det dessutom ännu viktigare.

Oavsett bransch eller sysselsättning är det centralt att hela tiden försöka ligga steget före konkurrenterna och än viktigare kanske det är att inte hamna steget efter. En taktik skulle kunna vara att förhindra avbrott av sådan dignitet att verksamheten stannar av helt. En sådan taktik kallas systematiskt säkerhetsarbete (SSA).

Vikten av ledningssystem

Hur arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet går till i praktiken beskrivs av en verksamhets ledningssystem, och dess kvalitet kan vara helt avgörande för organisationens fortsatta existens. Studier visar att 30 % av de företag som varit med om en storbrand går i konkurs inom ett år och 70 % inom fem år.

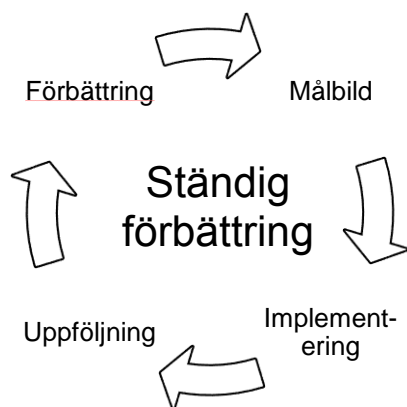
Det övergripande syftet med ledningssystem är att få hela organisationen att dra i samma riktning på ett systematiskt och effektivt sätt. Studien på Lunds Renhållningsverk (LRV) syftade till att undersöka framgångsfaktorer för ett effektivt och välfungerande ledningssystem.

Studien syftade vidare till att besvara följande frågeställningar:

- 1) Hur ser det befintliga ledningssystemet för arbetsmiljö- och säkerhetsarbete ut idag på Lunds Renhållningsverk?
- 2) Hur skapas en god säkerhetskultur? Hur kan arbetsmiljö- och säkerhetsarbete bedrivas inom hela verksamheten på Lunds Renhållningsverk?
- 3) Hur kan målbilden av arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet implementeras och tillämpas inom hela organisationen – från ledning och arbetsledare till renhållningsarbetare?

Ständig förbättring

En organisation som ständigt förbättras är ett resultat av välfungerande ledningssystem. Ständig förbättring kan åstadkommas på flera sätt, men ett beskrivs i Figur 1 nedan. Genom att sätta upp gemensamma och tydliga mål, implementera och arbeta för att uppnå dem, följa upp och förbättra så erhålls en verksamhet som hela tiden blir bättre.

Figur 1. Kontinuerlig arbetscykel för ständig förbättring.

Ledningssystem på Lunds Renhållningsverk

Ledningssystemet på Lunds Renhållningsverk (LRV), som sedan 100 år ansvarar för renhållningen i Lunds kommun, bygger till stora delar på den interna handboken Kammen, avvikelserapportering och systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM). Det befintliga ledningssystemet är certifierat enligt ISO 9001 (kvalitet), ISO 14001 (miljö) och OHSAS 18001 (arbetsmiljö).

Systemet för avvikelserapportering fångar in avvikande händelser inom verksamheten och ser till att de analyseras, åtgärdas och följs upp. En brist i systemet låg i kvaliteten på återkopplingen till avvikelserapportören.

Ytterst ansvarig för SAM på LRV är renhållningsdirektören, men det förekommer delegering inom olika verksamhetsområden – t.ex. verkstaden. Det görs regelbundna säkerhetskontroller med avseende på risker i allmänhet och brandrisker. Planer för säkerhetskontrollerna sammanställs av samordnaren på LRV.

Dessutom är det viktigt att alla medarbetare drar i samma riktning, vilket ledningssystemet syftar till att åstadkomma. En bra säkerhetskultur är viktigt eftersom den beskriver verksamhetens inställning till arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor. Av stor vikt för kvaliteten på ledningssystemet är att ett aktivt arbete med denna typ av frågor sker inom hela verksamheten.

Hur skapas en god säkerhetskultur?

En god säkerhetskultur skapas genom en öppen, kommunikativ och förstående verksamhet. Genom att alla känner sig delaktiga i beslut som fattas och framtagande av t.ex. nya säkerhetsrutiner, så bedrivs arbetsmiljö- och säkerhetsarbete inom hela organisationen. Renhållningsdirektören på LRV uttryckte ledningens roll på följande vis.

”En stenhuggare utanför Domkyrkan i Medeltidens Lund blev tillfrågad vad han gjorde, varpå han svarade att han högg sten. Oberoende av den första, så fick en annan stenhuggare utanför Domkyrkan i Medeltidens Lund samma fråga, varpå svaret lät annorlunda – ’Jag bygger en kyrka!’.

Det gäller för oss i ledningen på Lunds Renhållningsverk att få våra renhållningsarbetare att inse att de bygger kyrkor och inte ’bara’ hugger sten.”

För en hög kvalitet på ledningssystemet, och därmed en fördel gentemot konkurrenter med lägre kvalitet, är det viktigt att bra idéer inte stannar som idéer utan omvandlas till verklighet och tillämpas inom verksamheten.

Från ord till handling

Målbild och implementering, se Figur 1 ovan, underlättas om det blir en så liten och befogad omställning som möjligt. Det är viktigt att dra nytta av befintliga kvaliteter inom verksamheten och se till att förändringen blir en naturlig del i det dagliga arbetet. Det är också av stor vikt att samtliga organisationsnivåer involveras. Effektiva problemlösningar finns i många fall redan i den organisatoriska erfarenhetsbanken.

Ledningens helikopterperspektiv

I en kontinuerlig arbetscykel för ständig förbättring är kontroll och uppföljning lika viktigt som själva införandet – se Figur 1. Ibland kan det vara svårt att se skogen för alla träd, så här spelar ledningen en viktig roll med sitt helikopterperspektiv.

För att underlätta uppföljningen är det centralt med tydliga mål och delmål. En viktig insikt är också att det i praktiken aldrig blir perfekt från början utan att cykeln i Figur 1 måste upprepas kontinuerligt och aldrig får stanna av.

Risk-, kontinuitets- och krishantering

Ett steg i att förenkla och förbättra arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet inom alla organisationer är införande och tillämpning av ett systematiskt säkerhetsarbete (SSA), som beskrivs som en integrering av samtliga säkerhetsområden; risk-, kontinuitets- och krishantering. I dagsläget läggs fokus ofta vid klassisk riskhantering medan kontinuitets- och krishantering faller i skymundan.